

บทที่ 3

นโยบายการพัฒนาอุตสาหกรรมและการป้องกันผลกระทบ จากอุตสาหกรรมที่มีต่อชุมชน

3.1 การพัฒนาอุตสาหกรรมในประเทศไทย

อุตสาหกรรมได้เกิดขึ้นในประเทศไทยมาตั้งแต่สมัยสุโขทัย แต่อยู่ในรูปแบบของอุตสาหกรรมในครอบครัว เป็นลักษณะหัตถกรรมซึ่งใช้แรงงานของตนเอง หรือสมาชิกในครอบครัว เมื่อยามว่างหลังจากงานหลัก โดยอาศัยประสบการณ์ถ่ายทอดสืบต่อกันมา สิ่งของที่ผลิตได้ดังเช่น มีดพร้า ผ้าทอ เครื่องปั้นดินเผาประเภทถ้วยชาม หรืออาวุธยุทโธปกรณ์ แต่ก็ไม่ได้เป็นรายได้หลักของครอบครัว คงเป็นอาชีพรองจากอาชีพหลักคือ การเกษตรเท่านั้น อย่างไรก็ตามสิ่งเหล่านี้ได้แสดงให้เห็นถึงพื้นฐานของวิวัฒนาการของอุตสาหกรรมไทย ซึ่งเปลี่ยนแปลงไปตามปัจจัย และสิ่งแวดล้อมต่าง ๆ ที่ได้อำนวยให้ในสภาวะของเศรษฐกิจแต่ละยุคสมัย

การเปลี่ยนแปลงลักษณะการผลิตการอุตสาหกรรม ได้เริ่มขึ้นในสมัยรัชกาลที่ 4 (พ.ศ. 2394-2411) ซึ่งในระยะเวลาดังกล่าวได้เริ่มมีการนำเครื่องจักรมาช่วยในการผลิตบ้างแล้ว ส่วนใหญ่ได้แก่ กิจการโรงสีข้าว โรงเลื่อยจักร โรงพิมพ์ โรงน้ำตาล ฯลฯ อย่างไรก็ตามวิวัฒนาการของอุตสาหกรรมไทยก็เป็นไปอย่างช้า ๆ แม้ว่ารัฐบาลสมัยต่อ ๆ มา จะได้สร้างโครงสร้างพื้นฐานทางเศรษฐกิจ เช่น ถนนหนทาง การรถไฟ การประปา การโทรเลข การไฟฟ้า และการโทรศัพท์ขึ้นก็ตาม จนกระทั่งได้มีการเปลี่ยนแปลงการปกครองจากระบบสมบูรณาญาสิทธิราชย์มาเป็นระบอบประชาธิปไตย ซึ่งมีพระมหากษัตริย์เป็นประมุขเมื่อ พ.ศ. 2475 รัฐบาลในขณะนั้นได้มีนโยบายที่จะพัฒนาส่งเสริมให้กิจการอุตสาหกรรมมีความสำคัญ เช่นเดียวกับเกษตรกรรม จึงได้เริ่มส่งเสริมให้มีการจัดตั้งโรงงานอุตสาหกรรมแบบทันสมัยขึ้นหลายประเภท โดยมีความมุ่งหมายขั้นต้น ที่จะทำการผลิตสิ่งอุปโภคที่จำเป็น แก่การครองชีพของราษฎรขึ้นเป็นครั้งแรก แต่เมื่อเกิดสงครามโลกครั้งที่ 2 ขึ้นเมื่อ พ.ศ. 2482 และสงครามมหาเอเชียบูรพาเมื่อ พ.ศ. 2484 ทำให้การพัฒนาอุตสาหกรรม และการติดต่อค้าขายกับต่างประเทศโดยเฉพาะประเทศในยุโรป และสหรัฐอเมริกา ต้องหยุดชะงักลง

อย่างไรก็ตามในระยะเวลาที่มีการสงคราม ประเทศไทยก็ต้องพยายามพึ่งตนเองให้มากที่สุด โดยใช้โรงงานอุตสาหกรรมทั้งของรัฐบาล และเอกชนที่มีอยู่แล้วทำการผลิตสิ่งฟอุปโภค

บริโศค บรรเทาความต้องการของประชาชนในยามคับขัน กับรัฐบาลได้จัดตั้งกระทรวงอุตสาหกรรมขึ้นเมื่อ พ.ศ. 2485 เพื่อทำหน้าที่รับผิดชอบในเรื่องการพัฒนาส่งเสริมกิจการอุตสาหกรรม ในระยะนี้จึงมีโรงงานอุตสาหกรรมที่รัฐเป็นเจ้าของ (รัฐวิสาหกิจ) เกิดขึ้นเพื่อทำการผลิตสินค้า อุตสาหกรรมประเภทต่าง ๆ ที่จำเป็นเกี่ยวกับการครองชีพของราษฎรอีกหลายประเภท ตลอดจน ยุทธภัณฑ์ และยุทโธปกรณ์ สำหรับราชการทหารอีกด้วย

หลังจากสงครามโลกครั้งที่ 2 แล้ว ทั้งภาครัฐบาลและเอกชนได้เห็นถึงความสำคัญของการที่จะพัฒนาส่งเสริมอุตสาหกรรมในประเทศ จึงได้มีการจัดตั้งโรงงานอุตสาหกรรมที่จำเป็นขึ้นอีก ทางภาครัฐบาลนั้นได้พยายามจัดหาพลังงานไฟฟ้า และสิ่งอำนวยความสะดวกต่าง ๆ ให้ รวมทั้งการจัดตั้งโรงงานนำทาง (Pilot Plant) และออกกฎหมายส่งเสริมอุตสาหกรรม เพื่อชักชวน นักลงทุนทั้งคนไทย และชาวต่างประเทศ ให้จัดตั้งโรงงานอุตสาหกรรมใหม่ ๆ ที่จำเป็นขึ้น ในระหว่าง พ.ศ. 2490-2500 จึงมีโรงงานอุตสาหกรรมทางภาคเอกชนเกิดขึ้นเป็นจำนวนมาก แต่เป็นที่น่าสังเกตว่าโรงงานอุตสาหกรรมที่ตั้งขึ้นใหม่นี้ ส่วนมากใช้เครื่องจักรอุปกรณ์การผลิตที่ใช้แล้ว ซึ่งต่างประเทศขายให้ในราคาถูก

การเปลี่ยนแปลงครั้งสำคัญในวงการอุตสาหกรรมไทยเกิดขึ้นในสมัยรัฐบาล ซึ่งมีจอมพลสฤษดิ์ ธนะรัชต์ เป็นนายกรัฐมนตรี (พ.ศ. 2501-2507) รัฐบาลในสมัยนี้ได้จัดทำแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของประเทศขึ้นเป็นครั้งแรก ตามข้อเสนอแนะของคณะสำรวจเศรษฐกิจ ซึ่งธนาคารโลกได้ส่งมาทำการสำรวจเศรษฐกิจและจัดทำรายงานไว้ เพื่อให้มีการปรับปรุงแก้ไขการผลิตด้านการเกษตร และส่งเสริมการผลิตสินค้าอุตสาหกรรมอย่างเป็นระบบ เพื่อให้การดำเนินการเรื่องนี้ได้เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ รัฐบาลจึงได้จัดตั้งสภาพัฒนาการเศรษฐกิจแห่งชาติขึ้น สำหรับทำหน้าที่ร่างแผนพัฒนาเศรษฐกิจของชาติ และติดตามประเมินผลงานเมื่อ พ.ศ. 2502 และได้มีการประกาศใช้แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับแรกเมื่อ พ.ศ. 2504 โดยกำหนดช่วงเวลาของการพัฒนาไว้ 6 ปี ส่วนฉบับต่อมาได้กำหนดไว้ฉบับละ 5 ปี

ประเทศไทยได้มีการประกาศใช้แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ เพื่อเป็นกรอบในการพัฒนาประเทศในด้านต่าง ๆ ให้มีความชัดเจน สอดคล้องและต่อเนื่อง แผนพัฒนาฯ แต่ละแผนมีการกำหนดวัตถุประสงค์ เป้าหมาย แนวทางนโยบายและมาตรการที่เปลี่ยนแปลงไปตามความเหมาะสมของสถานการณ์ทั้งทางด้านเศรษฐกิจและสังคม

3.2 นโยบายการพัฒนาอุตสาหกรรมของภาคตะวันออก

จังหวัดฉะเชิงเทรา ชลบุรี และระยอง ได้รับการกำหนดให้เป็นพื้นที่ยุทธศาสตร์การพัฒนาในโครงการพัฒนาพื้นที่บริเวณชายฝั่งทะเลภาคตะวันออก (Eastern Seaboard Development) มาตั้งแต่แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 5 (พ.ศ. 2525-2529) ซึ่งกำหนดนโยบายหลัก 2 ประการ คือ ประการแรกเพื่อรองรับการกระจายความเจริญ และกิจกรรมทางเศรษฐกิจออกจากกรุงเทพมหานคร ไปสู่ภูมิภาคอย่างเป็นระบบ เป็นแหล่งการจ้างงานใหม่ที่จะรองรับแรงงาน และประชากรที่จะเพิ่มขึ้นในอนาคต และพัฒนาให้เป็นชุมชนใหม่ที่มีโครงสร้างพื้นฐานและบริการของสังคมอย่างเพียงพอและทั่วถึง ประการที่สองเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพ และกำหนดพื้นที่เป้าหมายการพัฒนา 2 พื้นที่ ดังนี้ พื้นที่บริเวณมาบตาพุด จังหวัดระยอง เนื้อที่ประมาณ 20,000 ไร่ กำหนดเป็นบริเวณที่ท่าอากาศยานขึ้น และให้มีการจัดตั้งเมืองอุตสาหกรรมขึ้น เพื่อเป็นแหล่งที่ตั้งของอุตสาหกรรมที่สำคัญ คือ โรงแยกก๊าซ อุตสาหกรรมปิโตร เคมี อุตสาหกรรมปุ๋ยเคมี โดยคำนึงถึงว่า อุตสาหกรรมหลักที่มีการนำวัตถุดิบเข้า และส่งออก ผลิตภัณฑ์สำเร็จรูป ควรตั้งอยู่ใกล้ท่าเรืออุตสาหกรรมน้ำลึก และพื้นที่บริเวณแหลมฉบัง จังหวัดชลบุรี เนื้อที่ประมาณ 10,000 ไร่ กำหนดเป็นเมืองท่าที่มีท่าเรือน้ำลึก มาตรฐานระดับนานาชาติ และเป็นที่ตั้งของอุตสาหกรรมขนาดกลาง และขนาดย่อม ที่ไม่มีปัญหามลพิษ

กลยุทธ์การพัฒนาสำคัญในการพัฒนาพื้นที่ชายฝั่งทะเลตะวันออก คือการพัฒนาท่าเรือน้ำลึกควบคู่ไปกับการจัดตั้งนิคมอุตสาหกรรมให้มีความสอดคล้อง และสนับสนุนซึ่งกันและกัน การให้สิทธิประโยชน์ด้านภาษีอากรแก่อุตสาหกรรมที่เข้าไปดำเนินกิจการในนิคมอุตสาหกรรม การจัดระบบบริการพื้นฐานทางเศรษฐกิจต่าง ๆ เช่น ประปา ไฟฟ้า ถนน ระบบสื่อสารโทรคมนาคม และพัฒนาชุมชนใหม่มีสิ่งอำนวยความสะดวกบริการทางสังคม รวมทั้งการควบคุมดูแลป้องกันสิ่งแวดล้อม

โครงการพัฒนาพื้นที่ชายฝั่งทะเลตะวันออกได้เริ่มดำเนินการมาตั้งแต่ปี พ.ศ. 2524 การก่อสร้างระบบบริการพื้นฐานหลายโครงการเสร็จเรียบร้อยแล้ว ได้แก่ ท่าเรืออุตสาหกรรมมาบตาพุด นิคมอุตสาหกรรม และชุมชนใหม่มาบตาพุดระยะที่ 1 ท่าเรือพาณิชย์แหลมฉบัง และนิคมอุตสาหกรรมแหลมฉบัง และโครงการที่เกี่ยวข้องอื่นๆ ได้ดำเนินการแล้วเสร็จได้แก่ ท่าส่งน้ำดิบจากอ่างเก็บน้ำดอกกรายมายังนิคมอุตสาหกรรมมาบตาพุด ท่าส่งน้ำมาบตาพุดไปยังสัตหีบ ทางรถไฟแยกจากสายฉะเชิงเทรา-สัตหีบ ไปยังแหลมฉบัง และมาบตาพุด เคหะชุมชน สำหรับแรงงานอุตสาหกรรมและต่อเนื่อง ระบบจ่ายไฟ และสถานีไฟฟ้าย่อย 2 และ 3 ในนิคมอุตสาหกรรมมาบตาพุด สถานีไฟฟ้าย่อยอ่าวไผ่ และสถานีจ่ายแหลมฉบัง รวมทั้งระบบสื่อสาร โทรคมนาคม นอก

จากนี้ยังมีโครงการที่สำคัญอยู่ในระหว่างการก่อสร้าง ได้แก่ ถนนกรุงเทพฯ - ชลบุรี และสถานีจ่ายน้ำหนองปลาไหล - หนองค้อ ฯลฯ

ผลการพัฒนาพื้นที่บริเวณชายฝั่งทะเลตะวันออก ได้ทำให้เกิดการพัฒนาอุตสาหกรรมขึ้นอย่างมากมาย โครงการอุตสาหกรรมหลายโครงการได้ก่อสร้างแล้วเสร็จ และเริ่มผลิตแล้วเช่น โรงแยกก๊าซธรรมชาติหน่วยที่ 1 หน่วยที่ 2 และหน่วยที่ 3 โครงการอุตสาหกรรมปิโตรเคมีระยะที่ 1 รวมทั้งผู้ประกอบการอุตสาหกรรมในภาคเอกชน ได้เข้ามาลงทุนในพื้นที่นิคมอุตสาหกรรมแหลมฉบัง และมาบตาพุดเป็นจำนวนมาก เช่น อุตสาหกรรมผลิตภัณฑ์ยาง อุตสาหกรรมผลิตภัณฑ์พลาสติก อุตสาหกรรมผลิตชิ้นส่วน อุปกรณ์รถยนต์ อุตสาหกรรมผลิตอาหารเสริม อุตสาหกรรมเม็ดพลาสติก อุตสาหกรรมผลิตเหล็กเส้นเสริมคอนกรีต อุตสาหกรรมผลิตผ้าใยางรถยนต์ อุตสาหกรรมโรงกลั่นน้ำมัน อุตสาหกรรมผลิตเส้นใยประดิษฐ์ เป็นต้น

นอกจากโครงการพัฒนาพื้นที่ชายฝั่งทะเลตะวันออก ที่ได้ดำเนินการมาเป็นลำดับตั้งแต่แผนพัฒนาเศรษฐกิจ และสังคมแห่งชาติฉบับที่ 5 แล้ว แผนพัฒนาเศรษฐกิจ และสังคมแห่งชาติฉบับที่ 7 ได้กำหนดให้พื้นที่บริเวณชายฝั่งทะเลตะวันออกเป็นพื้นที่เศรษฐกิจใหม่ โดยมีเป้าหมายการพัฒนาที่จะให้มีการเชื่อมโยงพื้นที่บริเวณชายฝั่งทะเลตะวันออก และพื้นที่กรุงเทพมหานคร เป็นระบบโครงข่ายชุมชนเมืองเดียวกัน และให้มีการเชื่อมโยงประตูเศรษฐกิจใหม่ของประเทศ เข้ากับพื้นที่ตอนในของประเทศ โดยเฉพาะภาคเหนือและภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ให้สามารถเปิดออกสู่การค้ากับนานาชาติโดยตรง ทั้งนี้เพื่อให้เกิดกระจายความเจริญและเพิ่มรายได้ของประชากร ในส่วนภูมิภาคให้มากขึ้น โดยการใช้มาตรการกระจายอุตสาหกรรม และการค้า และกำหนดแนวทางการพัฒนาพื้นที่ชายฝั่งตะวันออกให้สมบูรณ์มากยิ่งขึ้น ดังนี้

1. เร่งขยายโครงข่ายพื้นฐานหลัก โดยเฉพาะระบบถนน รถไฟ สื่อสาร เพื่อเชื่อมโยงพื้นที่เป้าหมายบริเวณแหลมฉบัง มาบตาพุด ตลอดจนชุมชน เมืองศูนย์กลางความเจริญของพื้นที่บริเวณชายฝั่งทะเลตะวันออก เข้ากับโครงข่ายของประเทศให้เป็นระบบ เพื่อให้พื้นที่ตอนในของประเทศสามารถใช้ประโยชน์จากฐานเศรษฐกิจใหม่ได้อย่างเต็มที่
2. สร้างชุมชนเมืองใหม่ แหลมฉบัง และมาบตาพุด พร้อมทั้งบริการพื้นฐานทางเศรษฐกิจ บริการพื้นฐานทางสังคมควบคู่ไปกับการวางระบบ วิธีการ บริหารชุมชน ให้สอดคล้องกับระดับของการพัฒนา
3. วางระบบบริหารและจัดการบริการพื้นฐานหลักต่าง ๆ ให้มีการแข่งขันด้านการให้บริการ โดยให้ภาคเอกชน เข้ามามีบทบาทมากยิ่งขึ้น เช่น การบริหารจัดการท่าเรือพาณิชย์ เป็นต้น

นอกจากนโยบายการกระจายอุตสาหกรรมไปสู่ภูมิภาคแล้ว แผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 7 ยังได้กำหนดแผนพัฒนาอื่น ๆ ที่มีผลต่อการพัฒนาอุตสาหกรรมในพื้นที่ชายฝั่งทะเลตะวันออก ได้แก่ แผนพัฒนาด้านอุตสาหกรรมที่กำหนดเป้าหมายในการขยายการส่งออก ให้อุตสาหกรรมส่งออกมีสัดส่วนเพิ่มขึ้น อุตสาหกรรมที่เป็นเป้าหมายได้แก่ อุตสาหกรรมแปรรูปอาหาร อุตสาหกรรมสิ่งทอ และเครื่องนุ่งห่ม อุตสาหกรรมโลหการ (ผลิตเครื่องจักร และงานโลหะขั้นกลาง) อุตสาหกรรมอิเล็กทรอนิกส์ อุตสาหกรรมปิโตรเคมี และอุตสาหกรรมเหล็ก และเหล็กกล้า โดยกำหนดมาตรการปรับปรุงกฎระเบียบ เพื่อให้เกิดการแข่งขันระหว่างอุตสาหกรรม และให้เกิดอุตสาหกรรมที่หลากหลาย และปรับปรุงกฎระเบียบ เพื่อให้เกิดการแข่งขันระหว่างอุตสาหกรรม การผลิตให้ทันสมัย แผนพัฒนาการบริหาร และจัดการทรัพยากรธรรมชาติ ที่ได้เน้นการจัดทำแผนเพื่อพัฒนาแหล่งน้ำจืด และจัดตั้งองค์กรระดับชาติ เพื่อการบริหาร และจัดการทรัพยากรน้ำ และแผนพัฒนาการเกษตร ที่มีเป้าหมายเพื่อให้เพิ่มประสิทธิภาพการผลิต และการกระจายการผลิตเพื่อลดความเสี่ยงของเกษตรกร โดยกำหนดมาตรการที่สำคัญ ได้แก่ มาตรการกระจายระบบการผลิตสู่เกษตรกรสมัยใหม่ และสาขาการผลิตใหม่ มาตรการคุ้มครองพื้นที่เกษตรกรรม และพัฒนาระบบชลประทาน มาตรการพัฒนาและส่งเสริมธุรกิจแบบตลาด ช้อนกลาง มาตรการส่งเสริมอุตสาหกรรมเกษตร และมาตรการส่งเสริมและพัฒนาตลาดกลาง และตลาดซื้อขายล่วงหน้า เป็นต้น

จากนโยบายการพัฒนาที่ได้กำหนดไว้ในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 5 (พ.ศ. 2525 - 2529) ฉบับที่ 6 (พ.ศ. 2530 - 2534) และฉบับที่ 7 (พ.ศ. 2535 - 2539) ได้ส่งผลให้แนวทางการพัฒนาอุตสาหกรรมในพื้นที่มีลักษณะเป็นดังนี้

1. อุตสาหกรรมหลัก และอุตสาหกรรมต่อเนื่อง

เป็นอุตสาหกรรมที่มีการลงทุนสูง และมีผลทางเศรษฐกิจ เป็นการผลิตสินค้าส่งออก และลดการนำเข้าวัตถุดิบจากต่างประเทศ โดยส่วนใหญ่เป็นการผลิตเพื่อเป็นสินค้าอุปโภคบริโภค เครื่องใช้สอยต่าง ๆ มีแหล่งผลิตที่สำคัญคือ ในจังหวัดชลบุรี และระยอง อุตสาหกรรมที่สำคัญของกลุ่มนี้ได้แก่ อุตสาหกรรมปิโตรเคมีขั้นต้น และอุตสาหกรรมต่อเนื่องจากปิโตรเคมี ที่นำผลผลิตจากอุตสาหกรรมปิโตรเคมีไปเป็นวัตถุดิบผลิต ผลิตภัณฑ์อื่น ๆ ต่อไป

2. อุตสาหกรรมทางการเกษตร

เป็นอุตสาหกรรมที่ใช้วัตถุดิบภายในพื้นที่เป็นหลัก เป็นอุตสาหกรรมที่ช่วยในการสร้างงาน และบรรเทาปัญหาการว่างงานตามฤดูกาล นอกจากนั้นเป็นอุตสาหกรรมที่มีสู่ทางการส่งออกสูง สามารถทดแทนการนำเข้า โดยการปรับปรุงคุณภาพ และมาตรฐานให้สอดคล้องกับ

ความต้องการของตลาด พัฒนาระบบการผลิต พัฒนาระบบการจัดการ เน้นการวิจัยและพัฒนา เทคโนโลยีที่เหมาะสม อุตสาหกรรมแปรรูปทางการเกษตรที่สำคัญ ได้แก่ อุตสาหกรรมผลิตภัณฑ์จากมันสำปะหลัง อุตสาหกรรมผลิตน้ำตาลจากอ้อย อุตสาหกรรมผลิตอาหารสัตว์ อุตสาหกรรมผลิตยางพารา อุตสาหกรรมอาหารกระป๋องเช่น หน่อไม้กระป๋อง ผลไม้กระป๋อง รวมทั้งผลิตภัณฑ์จากไม้ เช่น เฟอร์นิเจอร์จากไม้ยางพารา โรงงานไม้อัด และโรงงานกระดาษรีไซเคิล และหีบห่อ เป็นต้น

3. อุตสาหกรรมอื่น ๆ

ได้แก่ อุตสาหกรรมกลั่นน้ำมัน อุตสาหกรรมต่อเรือ และซ่อมเรือ และ อุตสาหกรรมการก่อสร้าง เป็นต้น

3.3 การป้องกันผลกระทบจากอุตสาหกรรมที่มีต่อชุมชน

ในหลายประเทศการพัฒนาอุตสาหกรรมที่ไม่ได้ให้ความสนใจ กับการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมอย่างพอเพียงได้ ก่อให้เกิดอันตรายต่อสุขภาพอนามัยของประชาชนอย่างกว้างขวาง เนื่องจากการปล่อยของเสียต่าง ๆ สู่สิ่งแวดล้อมจนเป็นอันตรายต่อสภาพของน้ำ อากาศ ดิน และชีวิตมนุษย์ สิ่งมีชีวิตอื่น ๆ เป็นเวลานาน จนกระทั่งมีการสะสมตัวอยู่ในระดับที่เป็นพิษ ในช่วงทศวรรษที่ 1960 และ 1970 ซึ่งเป็นช่วงเวลาที่ปัญหาสิ่งแวดล้อมมีความรุนแรงในระดับที่เรียกว่า วิกฤตการณ์สิ่งแวดล้อม ได้เกิดผลกระทบที่ร้ายแรงต่อสุขภาพอนามัย ของมนุษย์ในหลายประเทศ

ในประเทศไทยจะเห็นได้ว่ามี โรงงานอุตสาหกรรมหลายแห่ง ที่ตั้งอยู่ในย่านชุมชน และได้สร้างปัญหาสิ่งแวดล้อมนั้นอย่างน่าวิตก ให้แก่ประชาชนที่อยู่อาศัยในบริเวณใกล้เคียงกับ โรงงานอุตสาหกรรม อันได้แก่ อากาศเสีย เสียง ควัน กลิ่น น้ำเสีย หรือแม้กระทั่งสารเป็นพิษต่าง ๆ เหตุที่เป็นเช่นนี้ก็เพราะ แต่เดิมนั้นเมื่อมีผู้ขออนุญาตจัดตั้งโรงงานต่อกระทรวงอุตสาหกรรมนั้น ทางรัฐบาลยังไม่มียุทธศาสตร์ในการควบคุมโรงงานอุตสาหกรรมที่ก่อให้เกิดปัญหาสภาวะแวดล้อม จึงทำให้เจ้าหน้าที่ของรัฐบาลมิได้ตระหนักถึงพิษภัย อันจะเกิดต่อสภาวะแวดล้อมอันเนื่องมาจากการประกอบกิจการของโรงงานอุตสาหกรรม มาประกอบการพิจารณาอนุมัติคำขออนุญาตตั้งโรงงาน โดยหลักแล้วโรงงานอุตสาหกรรมไม่สมควรที่จะจัดตั้งอยู่ในย่านชุมชนอันเป็นแหล่งที่อยู่อาศัย เพราะพิษภัยจากโรงงานอุตสาหกรรมต่อสภาวะแวดล้อมนั้นมีอยู่มากมาย เมื่อเป็นเช่นนี้จึงสมควรที่จะจัดให้มีการแบ่งเขตที่ตั้งโรงงานอุตสาหกรรม ให้แยกต่างหากจากย่านชุมชนที่อยู่อาศัย โดยพิจารณาประเภทของโรงงานอุตสาหกรรมเป็นหลักกรณีเช่นนี้ จำเป็นที่จะต้องนำบทกฎหมาย

พิจารณา ซึ่งมีกฎหมายหลายฉบับได้พูดถึง ข้อกำหนด การตั้งโรงงานอุตสาหกรรม ความปลอดภัย ชีวิตและทรัพย์สิน การควบคุมมลพิษที่ปล่อยจากโรงงานอุตสาหกรรม รวมทั้งข้อกำหนดของมลสารที่ปล่อยออกมา กฎหมายที่ว่า ได้แก่ กฎหมายผังเมือง กฎหมายโรงงาน และกฎหมายเกี่ยวกับพระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อม

สำหรับกฎหมายผังเมือง ที่ใช้บังคับอยู่ในปัจจุบันได้แก่ พระราชบัญญัติการผังเมือง พ.ศ. 2518 มีการแก้ไขเพิ่มเติมครั้งล่าสุด โดยพระราชบัญญัติการผังเมือง(ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2535 ได้กำหนดให้มีผังเมืองรวม และผังเมืองเฉพาะขึ้น ซึ่งความหมายของผังเมืองรวม และผังเมืองเฉพาะ ได้บัญญัติความหมายในมาตรา 4 กล่าวคือ

ผังเมืองรวม หมายความว่า แผนผัง นโยบาย และโครงการ รวมทั้งมาตรการควบคุมทั่วไป เพื่อใช้เป็นแนวทางในการพัฒนา และการดำรงรักษาเมือง และบริเวณที่เกี่ยวข้อง หรือชนบทในด้านการใช้ประโยชน์ในทรัพย์สิน การคมนาคม และการขนส่ง การสาธารณูปโภค บริการสาธารณะ และสภาพแวดล้อม เพื่อบรรลุวัตถุประสงค์ของการผังเมือง

ผังเมืองเฉพาะ หมายความว่า แผนผังและโครงการดำเนินการเพื่อพัฒนา หรือดำรงรักษาบริเวณเฉพาะแห่ง หรือกิจการที่เกี่ยวข้องในเมือง และบริเวณที่เกี่ยวข้องหรือชนบท เพื่อประโยชน์แก่การผังเมือง

จากคำนิยามประกอบกับสาระสำคัญของกฎหมายฉบับนี้ ได้กำหนดอำนาจหน้าที่ของคณะกรรมการผังเมือง และวิธีการจัดทำผังเมืองรวม และผังเมืองเฉพาะ และมีการทำโครงการเสนอขึ้นมา คณะกรรมการผังเมืองเป็นผู้อนุมัติโครงการเกี่ยวกับผังเมืองรวม และผังเมืองเฉพาะ การทำโครงการเป็นหน้าที่ของกรรมการผังเมืองหรือเจ้าพนักงานท้องถิ่นของท้องถิ่นนั้น ๆ สำหรับกฎหมายควบคุมอาคาร ซึ่งใช้บังคับอยู่ในปัจจุบันได้แก่ พระราชบัญญัติควบคุมอาคารพ.ศ. 2522 มีสาระสำคัญกล่าวคือ ในมาตรา 21 การก่อสร้างตัดแปลง หรือเคลื่อนย้ายอาคาร ต้องได้รับใบอนุญาตจากเจ้าหน้าที่ท้องถิ่น อาคารที่ใช้เพื่อกิจกรรมอุตสาหกรรม และคลังสินค้า ถูกกำหนดให้เป็นอาคารประเภทควบคุมการใช้ในมาตรา 32

อนึ่งพระราชบัญญัติควบคุมอาคารนี้ ยังไม่มีผลใช้บังคับทุกท้องที่ เนื่องจากมาตรา 2 ระบุไว้ว่า จะให้มีผลใช้บังคับในท้องที่ใดให้ตราเป็นพระราชกฤษฎีกา แต่ก็ได้มีผลใช้บังคับหลายท้องที่แล้วตามกฤษฎีกาที่ออกมา

กฎหมายที่ใช้ควบคุมโรงงานอุตสาหกรรมที่สำคัญได้แก่ พระราชบัญญัติโรงงานพ.ศ. 2535 สาระสำคัญของกฎหมายฉบับนี้ คือ แบ่งโรงงานออกเป็น 3 จำพวก จำพวกที่ 1 โรงงานที่ประกอบกิจการได้ทันที โดยไม่ต้องแจ้งหรือขออนุญาตทางราชการ จำพวกที่ 2 โรงงานที่จะ

ประกอบกิจการได้ต่อเมื่อได้แจ้งให้ทางราชการทราบแล้ว และจำพวกที่ 3 เป็นโรงงานที่จะประกอบกิจการได้ ต้องได้รับอนุญาตจากทางราชการเสียก่อนตามมาตรา 7 และตามประกาศท้ายกฎกระทรวง (พ.ศ. 2535) ก็ได้ กำหนดประเภทหรือชนิดของโรงงานไว้ 104 ประเภท แบ่งออกเป็น 3 จำพวก แบ่งตามจำนวนแรงม้าของเครื่องจักร และจำนวนคนงาน กล่าวคือ

โรงงานจำพวกที่ 1 เป็นโรงงานที่ใช้เครื่องจักรไม่เกิน 20 แรงม้า และคนงานไม่เกิน 20 คน

อย่างไรก็ตามมีโรงงานบางชนิด แม้มีขนาดเล็กเพียงใดก็ตามถือเป็นโรงงานจำพวกที่ 1 เช่นการทำน้ำตาล จากน้ำหวาน ของต้นมะพร้าว ต้นตาลโตนด หรือพืชอื่น ๆ ที่มีใช้อยู่ โรงงานซ่อมรองเท้า หรือเครื่องหนัง โรงซ่อมเครื่องมือไฟฟ้า หรือเครื่องไฟฟ้าสำหรับใช้ในบ้านเรือน หรือใช้ประจำตัว โรงซ่อมนาฬิกา เครื่องวัดเวลา หรือเครื่องประดับที่ทำด้วย เพชร พลอย ทองคำ ทองขาว เงิน นาค หรืออัญมณี การลงรักหรือการประดับ ตกแต่งด้วย แก้ว หยก มุก ทองหรืออัญมณี เป็นต้น

โรงงานจำพวกที่ 2 โดยทั่วไป ได้แก่ โรงงานที่ใช้เครื่องจักรเกิน 20 แรงม้า และคนงานไม่เกิน 50 คน

อย่างไรก็ตามมีโรงงานบางชนิด แม้ใช้เครื่องจักรน้อยกว่า 20 แรงม้า และคนงานน้อยกว่า 20 คน ก็ถือเป็นโรงงานจำพวกที่ 2 เช่น โรงงานประกอบกิจการเกี่ยวกับการบ่มใบยาสูบ การบ่ม นึ่ง หรืออบพืช หรือเมล็ดพืช การทำผลิตภัณฑ์อาหารสำเร็จรูปจากเนื้อสัตว์ มันสัตว์ หนังสัตว์ การล้างชำแหละ แกะ ต้ม นึ่ง ทอด หรือบดสัตว์ การทำอาหารจากสัตว์น้ำ และบรรจุในภาชนะที่ผนึก และอากาศเข้าไม่ได้ การทำผลิตภัณฑ์อาหารสำเร็จรูปจากสัตว์น้ำ การสกัดน้ำมันพืช หรือไขมันที่เป็นอาหารจากสัตว์น้ำ การล้าง ชำแหละ แกะ ต้ม นึ่ง ทอด หรือบดสัตว์น้ำ โรงงานประกอบกิจการเกี่ยวกับการทำน้ำแข็ง หรือ ตัด ซอย บด หรือย่อยน้ำแข็ง การทำอาหาร ผสม หรืออาหารสำเร็จรูป สำหรับเลี้ยงสัตว์ การทำเครื่องตีที่ไม่มีแอลกอฮอล์ การทำน้ำอัดลม โรงงานประกอบกิจการเกี่ยวกับยาสูบ ยาอัด ยาเส้น ยาเคี้ยว ยานัตถุ การทำยางแผ่นในขั้นต้นจาก น้ำยางธรรมชาติ ซึ่งมีใช้การทำในสวนยาง หรือป่า การหั่น ผสม รีดให้เป็นแผ่น หรือตัดแผ่นยาง ซึ่งมีใช้ในสวนยางหรือป่า โรงงานประกอบกิจการเกี่ยวกับผลิตภัณฑ์พลาสติก การทำผลิตภัณฑ์คอนกรีต ผลิตภัณฑ์คอนกรีตผสม มีโรงงานบางชนิดที่จัดอยู่ในจำพวกที่ 2 เท่านั้นไม่ว่าจะมีขนาดเท่าใด เช่นการขุดหรือลอก กรวด ทราย หรือดิน การลำเลียงหิน กรวด ทราย หรือดิน ด้วยระบบสายพานลำเลียง การเผาหรืออบพลอย หรืออัญมณีอื่น ๆ เป็นต้น

โรงงานจำพวกที่ 3 โดยทั่วไปได้แก่ โรงงานที่ใช้เครื่องจักรเกิน 50 แรงม้า หรือคนงานเกิน 50 คนขึ้นไป

อย่างไรก็ตาม มีโรงงานบางชนิดถือว่าเป็นโรงงานจำพวกที่ 3 ไม่ว่าจะมีความใดก็ตาม โดยเฉพาะ โรงงานที่ส่งผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม สุขภาพอนามัยของประชาชน หรือความสงบเรียบร้อยของบ้านเมือง เช่น การหีบ หรืออัดฝ้าย หรือการปั่น หรืออัดนุ่น การเก็บรักษาหรือลำเลียงพืช เมล็ดพืช หรือผลผลิตจากพืช ในไซโลโกดัง หรือคลังสินค้า การเผาถ่านจากกะลามะพร้าว หรือการบดถ่านดังกล่าว การถนอมผลิตผลเกษตรโดยวิธีฉายรังสี การดูดทราย การฆ่าสัตว์ โรงงานประกอบกิจการเกี่ยวกับน้ำมันพืชหรือสัตว์ หรือไขมันจากสัตว์ เช่น การทำเนยเทียม การอัดหรือปั่นจากพืชหรือสัตว์ ที่สกัดน้ำมันออกแล้ว โรงงานประกอบกิจการเกี่ยวกับมอลต์หรือเบียร์ การฟอกย้อมสี หรือแต่งสำเร็จด้วย หรือสิ่งทอ การพิมพ์สิ่งทอ การทำวัสดุจากเส้นใยสำหรับ ทำเบาะนอน โรงงานประกอบกิจการเกี่ยวกับไม้ เช่น เลื่อนไส เซาะร่อง วงกบ ขอบประตู การเผาถ่าน โรงงานประกอบกิจการเกี่ยวกับผลิตภัณฑ์จากไม้ เช่น การทำรองเท้า กรอบรูป เครื่องเรือน โรงงานผลิตเยื่อกระดาษ โรงงานประกอบกิจการเกี่ยวกับยาบางประเภท โรงงานประกอบกิจการเครื่องสำอางบางประเภท โรงงานประกอบกิจการผลิตภัณฑ์เคมี ปุ๋ย ยากำจัดศัตรูพืช ยาฆ่าเชื้อโรค หรือยาดับกลิ่น ไม้ขีดไฟ วัตถุระเบิด ดอกไม้เพลิง โรงงานประกอบกิจการเกี่ยวกับผลิตภัณฑ์ปิโตรเลียม โรงงานผลิต ซ่อม ดอกยาง โรงงานเกี่ยวกับพลาสติก เม็ด แท่ง ท่อหลอด โรงงานผลิตแก้ว เส้นใยแก้ว โรงงานเกี่ยวกับซีเมนต์ ปูนขาว โรงงานเกี่ยวกับการถลุง หลอม หล่อ รีด ดึง เหล็ก และโลหะอื่นๆ ที่มีใช้เหล็ก การเปลี่ยนแปลงหรือรื้อทำลาย หรือการผลิตส่ง จำหน่ายไฟฟ้า ผลิตภัณฑ์ ซึ่งมีใช้ก๊าซธรรมชาติ จัดหาน้ำ ส่งน้ำไปยังอาคาร โรงงานบรรจุก๊าซ ซ่อมแซมรถยนต์ พ่นกันสนิม การทำความสะอาดพ่นสีเคลือบเงา

ในมาตรา 30 กำหนดไว้ว่า ให้รัฐมนตรีมีอำนาจกำหนดเขตประกอบการอุตสาหกรรม ซึ่งโรงงานใด ๆ ที่ตั้งอยู่ในเขตอุตสาหกรรม รวมทั้งนิคมอุตสาหกรรมไม่ต้องแจ้ง หรือขออนุญาตก่อนประกอบกิจการ นอกจากนี้ยังให้อำนาจรัฐมนตรีออกกฎกระทรวง กำหนดให้บริเวณโดยรอบเขตประกอบการอุตสาหกรรม หรือนิคมอุตสาหกรรม เป็นเขตห้ามประกอบกิจการโรงงานด้วย

สาระสำคัญของการกำหนดที่ตั้งของโรงงาน ให้ปลอดภัยจากชุมชน อยู่ที่กฎกระทรวง ฉบับที่ 2 (พ.ศ. 2535) ออกตามความในพระราชบัญญัติโรงงาน พ.ศ. 2535 ในหมวด 1 กล่าวคือ โรงงานจำพวกที่ 1 และจำพวกที่ 2 มิให้ตั้งอยู่ในบริเวณบ้านจัดสรร เพื่อการพักอาศัย อาคารชุด พักอาศัย บ้านแถวเพื่อพักอาศัย ภายใน 50 เมตร จากเขตติดต่อสาธารณสถาน ได้แก่ โรงเรียน หรือสถาบันการศึกษา วัด หรือศาสนสถาน โรงพยาบาล โบราณสถาน และสถานที่ทำางานของ

หน่วยงานของรัฐ และให้หมายความรวมถึง แหล่งอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ และสิ่งแวดล้อม ตามที่คณะรัฐมนตรีกำหนด สำหรับโรงงานจำพวกที่ 3 มิให้ตั้งอยู่ในบริเวณ บ้านจัดสรรเพื่อการพักอาศัย อาคารชุดพักอาศัย และบ้านแถวเพื่อการพักอาศัย หรือภายในระยะ 100 เมตร จากเขตติดต่อสาธารณสถาน ได้แก่ โรงเรียน หรือสถาบันการศึกษา วัด หรือศาสนสถาน โรงพยาบาล โบราณสถาน และสถานที่ทำการของหน่วยงานของรัฐ และให้หมายความรวมถึง แหล่งอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ และสิ่งแวดล้อม ตามที่คณะรัฐมนตรีกำหนด นอกจากนี้โรงงานประเภทที่ 3 ต้องตั้งอยู่ในทำเลและสภาพแวดล้อมที่เหมาะสม มีบริเวณเพียงพอ ที่จะประกอบกิจการอุตสาหกรรมตามขนาดและประเภท หรือชนิดของโรงงาน โดยไม่อาจก่อให้เกิดอันตราย เหตุรำคาญ หรือความเสียหายต่อบุคคลหรือทรัพย์สินของผู้อื่น

ในหมวด 4 ของกฎกระทรวงฉบับที่ 2 พ.ศ. 2535 จะว่าด้วยการควบคุมการปล่อยของเสีย มลพิษหรือสิ่งใด ๆ ที่มีผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม โดยที่ข้อ 13 ของหมวดนี้ กำหนดวิธีการจัดการ กำจัดขยะ สิ่งปฏิกูล และวัสดุที่ไม่ใช้ การห้ามนำออกจากบริเวณโรงงานเว้นแต่จะได้รับใบอนุญาต ในข้อ 16 กำหนดการจัดการจัดการมลพิษทางอากาศให้เป็นไป ตามที่รัฐมนตรีประกาศในราชกิจจานุเบกษา

ต่อมากฎกระทรวงฉบับที่ 3 (พ.ศ. 2535) กำหนดให้โรงงานบางประเภทต้องจัดทำรายงาน หรือส่งข้อมูลที่เป็นเกี่ยวกับการประกอบกิจการโรงงานต่อทางราชการ ซึ่งรวมถึงโรงงานที่มีการควบคุมการปล่อยของเสีย และมลพิษที่มีผลต่อสิ่งแวดล้อม โรงงานที่มีการใช้สารกัมมันตรังสี เป็นต้น

ในส่วน ที่เกี่ยวกับโรงงานที่มีผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมตามที่รัฐมนตรีกำหนด โดยประกาศในราชกิจจานุเบกษา ต้องจัดทำรายงานข้อมูลการตรวจสอบประสิทธิภาพ ของระบบป้องกันสิ่งแวดล้อมเป็นพิษ การวิเคราะห์ปริมาณสารพิษในระบบป้องกันสิ่งแวดล้อมเป็นพิษ และการตรวจสอบคุณภาพสิ่งแวดล้อม ส่วนโรงงานที่มีการใช้สารกัมมันตรังสี ต้องจัดทำรายงานข้อมูลการตรวจสอบประสิทธิภาพของระบบป้องกันสิ่งแวดล้อมเป็นพิษ การวิเคราะห์ปริมาณสารพิษในระบบป้องกันสิ่งแวดล้อมเป็นพิษ และการตรวจสอบคุณภาพสิ่งแวดล้อม ส่วนโรงงานที่มีการใช้สารกัมมันตรังสีต้องจัดทำรายงานข้อมูล เกี่ยวกับชนิดจำนวนแหล่งที่มา วิธีการใช้ และการเก็บรักษาสารกัมมันตรังสี กฎกระทรวงฉบับเดียวกันนี้ยังได้กำหนดให้โรงงานที่มีการผลิต การเก็บ หรือการใช้วัตถุอันตราย ตามกฎหมายว่าด้วยวัตถุอันตราย ต้องจัดทำข้อมูลความปลอดภัย (Material safety data sheet) เกี่ยวกับอันตรายตามคุณสมบัติของวัตถุนั้น ๆ

เนื่องจาก พ.ร.บ. โรงงานฉบับใหม่ เพิ่งประกาศใช้เมื่อปี 2535 บรรดาประกาศหรือกฎกระทรวงจึงยังประกาศออกใช้ไม่มากนัก มาตรา 68 จึงกำหนดให้บรรดากฎกระทรวง และประกาศที่ออกตามกฎหมายว่าด้วยโรงงานฉบับก่อน ๆ ให้คงใช้บังคับได้ต่อไป เท่าที่ไม่ขัดแย้งกับบทบัญญัติแห่งพระราชบัญญัตินี้

นอกจาก พ.ร.บ. โรงงาน พ.ศ. 2535 แล้ว ยังมีกฎหมายฉบับอื่น ๆ ที่ควบคุมการประกอบกิจการโรงงานด้วย เช่น พ.ร.บ. ส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ พ.ศ. 2535 ที่กำหนดให้โรงงานบางประเภท ต้องทำรายงานผลกระทบสิ่งแวดล้อมก่อนอนุญาตให้ก่อตั้ง การห้ามตั้งโรงงานบางประเภท ในเขตอนุรักษ์และพื้นที่คุ้มครองสิ่งแวดล้อม หรือตามกฎหมายผังเมือง กฎหมายเกี่ยวกับการควบคุมอาคาร ดังที่กล่าวมาแล้ว

สำหรับความเสียหายที่เกิดจากมลพิษนั้น ในกฎหมาย พ.ร.บ. ส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ พ.ศ. 2535 ได้กำหนดความรับผิดชอบทางแพ่งไว้ กล่าวคือ แหล่งกำเนิดมลพิษใด ก่อให้เกิดหรือเป็นแหล่งกำเนิดของการรั่วไหล หรือแพร่กระจาย ของมลพิษอันเป็นเหตุให้ผู้อื่นได้รับอันตรายแก่ชีวิต ร่างกาย หรือสุขภาพอนามัย หรือเป็นเหตุให้ทรัพย์สินของผู้อื่น หรือของรัฐ เสียหายด้วยประการใด ๆ เจ้าของหรือผู้ครอบครองแหล่งกำเนิดมลพิษนั้น มีหน้าที่ต้องรับผิดชอบต่อค่าใช้จ่ายใหม่ทดแทน หรือค่าเสียหายเพื่อการนั้น

นอกจากนี้สาระสำคัญของกฎหมายฉบับนี้ที่สำคัญ การทำรายงานผลกระทบสิ่งแวดล้อม กล่าวคือ อุตสาหกรรมที่ก่อตั้งขึ้นใหม่ บางประเภท ภายหลังปี พ.ศ. 2535 ต้องทำรายงานวิเคราะห์ผลกระทบสิ่งแวดล้อมตามประกาศกระทรวงวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี และสิ่งแวดล้อม ฉบับที่ 1 และ 2 พ.ศ. 2535 จากตารางที่ จะเห็นได้ว่าอุตสาหกรรมที่ต้องทำรายงานวิเคราะห์ผลกระทบสิ่งแวดล้อม จะเป็นอุตสาหกรรมหนัก (Heavy Industry) หรืออุตสาหกรรมประเภทที่ 3 ที่มีมลพิษสูงแทบทั้งสิ้น อุตสาหกรรมเหล่านี้ถ้าตั้งอยู่ใกล้แหล่งที่อยู่อาศัย ชุมชน จะเป็นอันตรายอย่างมาก การที่กำหนดให้ทำรายงานวิเคราะห์ผลกระทบสิ่งแวดล้อมนั้น ก็เพื่อคาดคะเนปัญหาซึ่งอาจเกิดขึ้นจากโครงการ แล้วเตรียมวางแผนงานป้องกันมิให้เกิดปัญหานั้น ๆ

ตารางที่ 3.1 แสดงประเภทโรงงานอุตสาหกรรมที่ต้องทำรายงานวิเคราะห์ผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม

ประเภทโครงการหรือกิจการ	ขนาด
1. อุตสาหกรรมปิโตรเคมี	ที่ใช้วัตถุดิบซึ่งได้จากการกลั่นน้ำมันปิโตรเลียมและ/หรือการแยกก๊าซธรรมชาติในกระบวนการผลิตตั้งแต่ 100 ตันต่อวันขึ้นไป
2. อุตสาหกรรมกลั่นน้ำมันปิโตรเลียม	ทุกขนาด
3. อุตสาหกรรมแยกหรือแปรสภาพก๊าซธรรมชาติ	ทุกขนาด
4. อุตสาหกรรมคลอ-แอลคาไลน์(Chlor-Alkaline industry) ที่ใช้โซเดียมคาร์บอเนต(Na_2CO_3) โซเดียมไฮดรอกไซด์(NaOH)กรดไฮโดรคลอริก(HCl) โซเดียมไฮโปคลอไรต์(NaOCl) และปูนคลอรีน(Bleaching Powder)	ที่มีกำลังผลิตรวมตั้งแต่ละชนิดหรือรวมกันตั้งแต่ 100 ตัน ต่อวันขึ้นไป
5. อุตสาหกรรมเหล็กและ/ หรือเหล็กกล้า	ที่มีกำลังผลิตตั้งแต่ 100 ตัน ต่อวันขึ้นไป (กำลังผลิตให้คำนวณโดยใช้กำลังผลิตของตัวเอง เป็นต้นต่อชั่วโมงคูณด้วย 24 ชั่วโมง)
6. อุตสาหกรรมผลิตปูนซีเมนต์	ทุกขนาด
7. อุตสาหกรรมถลุงแร่หรือหลอมโลหะ	ที่มีกำลังผลิตตั้งแต่ 50 ตัน ต่อวันขึ้นไป
8. อุตสาหกรรมการผลิตเยื่อกระดาษ	ที่มีกำลังผลิตตั้งแต่ 50 ตัน ต่อวันขึ้นไป
9. อุตสาหกรรมผลิตสารออกฤทธิ์ หรือสารที่ใช้ป้องกันหรือกำจัดศัตรูพืช หรือสินค้าโดยกระบวนการทางเคมี	ทุกขนาด
10. อุตสาหกรรมผลิตปุ๋ยเคมีโดยกระบวนการทางเคมี	ทุกขนาด
11. นิคมอุตสาหกรรมตามกฎหมายว่าด้วยนิคมอุตสาหกรรมหรือโครงการที่มีลักษณะเช่นเดียวกับนิคมอุตสาหกรรม	ทุกขนาด

ในประเทศไทยปัญหามลพิษทางอากาศจากอุตสาหกรรมกล่าวไว้ว่า เป็นปัญหาเฉพาะที่ (Local) โดยยังไม่เกิดปัญหาในระดับภูมิภาค (Reginal) หรือข้ามประเทศ (Tranboundary) ทั้งนี้ เพราะโรงงานอุตสาหกรรมยังมีขนาดค่อนข้างเล็ก ขณะที่ศักยภาพรองรับมลพิษทางอากาศ (Absorbing Capacity) ยังมีสูง เช่น โรงงานไฟฟ้าพลังถ่านหินลิกไนต์ที่แม่เมาะก่อให้เกิดผลกระทบด้านมลพิษทางอากาศก็จริง แต่ในบริเวณใกล้เคียงโรงไฟฟ้า ยังไม่พบปัญหาฝนกรดหรือการทำลายในบริเวณกว้างเช่นเดียวกับที่เกิดในสหรัฐอเมริกา หรือยุโรปแต่อย่างใด แม้แต่ในจังหวัดสมุทรปราการ ซึ่งมีการใช้น้ำมันเตาสูงมาก ทั้งในการผลิตกระแสไฟฟ้า และอุตสาหกรรมกว่า 3,000 โรง ถึงปีละกว่า 3 พันล้านลิตร ก็ยังพบว่า สภาพปัญหามลพิษทางอากาศจะอยู่ภายในจังหวัดหรือบริเวณใกล้เคียงเท่านั้น (สรุปจากผลการศึกษาของสำนักงานนโยบายพลังงานแห่งชาติ, 2536 เรื่องการปรับปรุงคุณภาพน้ำมันเตา โดยบริษัท Monenco Inc) จากการศึกษาของจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย (การวิเคราะห์ผลกระทบสิ่งแวดล้อม โครงการโรงไฟฟ้าพลังความร้อนอ่าวไม่ และโรงไฟฟ้าโคเจนเนอเรชั่นมาตาพูด) ก็พบว่าแหล่งกำเนิดมลพิษทางอากาศ ที่สำรวจพบนั้นมีอยู่กระจัดกระจาย และไม่ได้ก่อให้เกิดผลกระทบที่เพิ่มขึ้น ณ จุดใดจุดหนึ่ง กล่าวคือโรงงานไม่ได้อยู่ใกล้กัน จนกระทั่งมีการสะสมของมลพิษที่จุดผู้รับ รับจุดเดียวกัน แต่มักจะก่อผลกระทบที่จุดแตกต่างกัน ดังนั้นหากมีหลายโรงงานไม่จำเป็นต้อง หมายความว่าความเข้มข้นของมลพิษทางอากาศที่จุดหนึ่งจะเพิ่มขึ้นเสมอไป แต่อาจมีจุดที่มีความเข้มข้นสูงเพิ่มขึ้นหลายแห่งเท่านั้น

สถานการณ์ของมลพิษทางอากาศที่เกิดจากอุตสาหกรรมนั้น จึงคาดได้ว่าจะมีจุดหรือพื้นที่ซึ่งได้รับผลกระทบมากขึ้น ตามการขยายตัวของอุตสาหกรรม แต่โอกาสที่จะเกิดการสะสมตัวในพื้นที่เดียวกันนั้น จากสภาพของอุตุนิยมวิทยาและภูมิอากาศในประเทศไทยแล้ว อาจกล่าวได้ว่าเป็นไปโดยยาก นอกจากบางพื้นที่ซึ่งการแพร่กระจายของมลพิษทางอากาศไม่ดี เช่นจังหวัดทางภาคเหนือของประเทศไทย (เชียงใหม่ ลำปาง ลำพูน เป็นต้น) อาจจะต้องใช้การควบคุมมลพิษทางอากาศต่อหน่วยพื้นที่ไม่ให้เกินขีดความสามารถของกลุ่มอากาศ (Airshed Capacity) เช่นเดียวกับที่มีการกระทำในสหรัฐอเมริกาที่มีการจำกัดโควต้าของมลพิษทางอากาศที่ยอมให้ปล่อยออกได้จากแหล่งกำเนิดในพื้นที่นั้น หากต้องการปล่อยมากกว่านั้นต้องไปหาซื้อโควต้าจากบริษัท หรือโรงงานในพื้นที่เดียวกัน เป็นต้น

สำหรับปัญหาที่เกิดในประเทศไทยตอนนี้ อาจกล่าวได้ว่า ยังคงห่างไกลจากระบบโควต้ามาก เพราะการขยายตัวของมลพิษทางอากาศจากอุตสาหกรรมนั้นยังไม่สูงมาก เมื่อเทียบกับขีดการรองรับของพื้นที่ ยกเว้นแต่ในจังหวัดสมุทรปราการเท่านั้น ซึ่งทางสำนักงานนโยบายแห่งชาติ ได้กำหนดมาตรการการใช้ใช้น้ำมันเตากำมะถันต่ำร้อยละ 2 สำหรับจังหวัดนี้

ในพื้นที่บริเวณแหลมฉบัง ได้รับการจัดตั้งเป็นอุตสาหกรรมเพื่อการส่งออก เป็นอุตสาหกรรมเบาที่ไม่ก่อให้เกิดมลพิษมากนักแบ่งเป็น 2 ส่วนคือ เขตอุตสาหกรรม และเขตท่าเรือน้ำลึก อย่างไรก็ตามบริเวณนี้ก็ยังเป็นที่ตั้งของโรงงานกลั่นน้ำมันขนาดใหญ่จำนวน 2 แห่ง คลังเก็บผลิตภัณฑ์ ก๊าซปิโตรเลียม จำนวน 1 แห่ง และมีโรงงานพลังความร้อนที่เกิดขึ้นตามมา และมีกลุ่มโรงงานจำนวนหนึ่งได้อยู่ปะปนกับชุมชน รวมทั้งใกล้กับชุมชนขนาดใหญ่คือ ชุมชนศรีราชา เมื่อดูทำเลที่ตั้งของชุมชนตามเขตผังเมืองรวมแหลมฉบังแล้ว พบว่าชุมชนเหล่านี้มีโอกาสเสี่ยงต่อการได้รับมลพิษ และอุบัติเหตุที่เกิดจากอุตสาหกรรมขนาดใหญ่เหล่านี้ค่อนข้างมาก ปัญหามลภาวะอากาศที่เกิดจากอุตสาหกรรมในบริเวณพื้นที่แถบนี้ จึงค่อนข้างมาก ถึงแม้ว่าบริเวณแหลมฉบังจะมีคุณสมบัติความไม่คงตัวของอากาศค่อนข้างสูงก็ตาม